

Mūsų dvasios centro žodžiai

Prasidėjo naujieji, 2010 metai. Kokie jie bus Lietuvai?.. Ar galima ką nors prognozuoti, žvelgiant į pirmuosius naujųjų metų žingsnius?.. Politikų stovykloje, kaip visada, nemaža demagogijos – ypač tų, kurie troško valdžios, bet jos negavo. Taigi šie, pasak Rytų horoskopų, Baltojo Tigro metai turėtų būti savotiškas valdžios negavusiųjų revanšas. Tik, deja, toli gražu ne visi politikai, kovojantys dėl valdžios ir įtakos, panašūs į tigrus. O juk ir gyvūnijos pasaulyje egzistuoja savotiška simbolika. Ir vienas būdo ar elgesio taisyklės įkūnija liūtas arba elnias, o kitas – šakalas arba hiena. Kuo mažiau norėtusi šiais metais matyti prie grobio puolančiųjų ir jo nepasidalinančių. Tegu ir tigrų. Tegu ir liūtų. Politikams nederėtų pamiršti, kad pirmiausia jie – žmonės. Ir atstovauja jie ne gentis ir klanus, o bendruomenes, kurias sudaro piliečiai. Ne statistiniai vienetai, ne manipuliuojami sraigteliai, ne bevardžiai mokesčių mokėtojai, o individai, kurie – tikėjime, tokių dauguma – adekvačiai suvokia savo tapatybę, savo pareigas, savo teises.

Tikėti – šis žodis kaip pagalbos ratas buvo dažnai metamas skęstančiesiems ir pernai. Kadangi žmonės Lietuvoje kartais tiki ir labai keistais dalykais (kurie, atrodo, turėtų būti pamiršti jau Švietimo amžiuje), reikėtų šį žodį apibrėžti kaip tvirtą realia viltimi, o ne nepamatuotais lūkesčiais ir išivaizdavimais pagrįstą sąvoką. Tikėti – tai nereiškia sėdėti rankas sudėjus ir kažko laukti. Tai reiškia – veikti, daryti tai, kas priklauso nuo žmogaus valios. Nuo žmogaus sugebėjimų. Ir nors aš atsargiai žvelgiu į tvirtinimus – „aš viską galiu, reikia tik panorėti“ (gyvenimas tokiam pasitikėjimui kartais suduoda rimtą smūgį) – bet tuo tikėti geriau, nei nieko nesitikėti. Baisiausia yra tai, kai žmogui sudaromas įspūdis, kad jis nieko negali. Kad yra priklausomas nuo valdžios, nuo oro permainų, nuo žiniasklaidos, nuo horoskopų ir pan. Tada iš tiesų šis žodis „tikėti“ atrodo lyg skirtas pasityčiojimui. O juk žmogaus prigimtis tokia, kad be tikėjimo – koks jis bebūtų, empiriniu protu, metafizika ar alternatyviu mąstymu besiremtų – žmogus nėra dvasiškai pilnavertė būtybė. G. K. Chestertonas rašė, kad ateizmas – labirintas be centro, todėl ateizmas ir yra košmaras.

Tikėjimas – mūsų dvasios centras. Jį supa ir saugo meilė bei viltis. Tai nemariosios krikščioniškosios triados dalys. Viena be kitos jos sunkiai išivaizduojamos. Jeigu kurios nors trūksta, tai ir kitos nėra tokios stiprios, kaip turėtų būti.

Užtat šiandien mums visiems labiausiai reikia meilės ir vilties supamo tikėjimo. Mes žinome, kad neretai iš mūsų tyčiojamosi, kad esame alkstantys ir skurstantys ir duonos, ir šviesos, ir pagarbos, ir žmogiško orumo. Daugelis keikia valdžią, maišo su žemėmis ir vienus, ir kitus politikus... o gal mes turėtume ne keikti juos, o gailėtis?.. Šventasis Raštas liepia net savo priešus mylėti ir jiems atleisti. Ir jeigu mūsų valdžia kartais elgiasi kaip piktas priešas – ypač tie, trokštantys įtakos ir pinigų bet kokia kaina – sakyčiau, atleiskime jiems, kol dar galime atleisti, nes gali ateiti laikas, kai šito atleidimo nebereikės. O jis gali būti pats sunkiausias akmenėlis svarstyklių lėkštelėje, kai bus sveriami kiekvieno, pasiskelbusiojo kovotoju už demokratiją ir lygybę, darbai.

Todėl tikėti šiandien, kai grakščiai ir baugiai į žvaigždynų laukus išelina Baltasis Tigras, nei kvaila, nei vaikiška. Tai nereiškia tikėti niekais ar pasakomis (nors tikėjimas pasaka man – vienas iš gražiausių). Tai reiškia garbės ir kilnaus elgesio ilgesį. Viso to, kas plazdančiomis karališkomis vėliavomis supa mūsų dvasios centrą.

Barbora Pelėdaitė

Protėvio dvasia.

Aldonos Žemaitytės nuotr.

LAUKINĖ

laukinė genties gal šernų
gal genių
per sniegą biraus intelekto
balandžio tripirštėm
kojelėm einu
ir pėdsakų veik nepalieku

prišalusias piktžolių
galvas jaučiu
sunkias nuo sapnų
ir enigmų
o didelis laukas baugina
šalčiu
kažkur paspęstom
paradigmom

M. P.

Kitame numeryje:

- Perpetua Dumšienė. Žolynų takas Lietuvai.
- J. Žitkauskas apie V. V. Landsbergio „Trylika brolių”.
- Poetei Eglei Juodvalkei – 60.

Redaguoja Renata Šerelytė rainbow.vilnius@gmail.com
Maketuoja Jonas Kuprys

Šio šeštadienio Kultūros turinys

- 1-as psl. Barbora Pelėdaitė. Mūsų dvasios centro žodžiai.
- 2-as psl. Stasys Goštautas. Užrašai iš Nežinomų Partizanų kapų (II).
- 3-as psl. Daiva Čepauskaitė. Eilėraščiai.
- 4-as psl. Perpetua Dumšienė. Tūkstantmečio žiedai.
- 5-as psl. Karilė Vaitkutė. Į teatrą atvedė troškimas...
- 6-as psl. Romualdas Kriaučiūnas. Lietuvos istorijos akimirkos.
- 7-as psl. Jūratė Petrikaitė. Dar kartą apie dainą.

Užrašai iš Nežinomų Partizanų kapų (II)

STASYS GOŠTAUTAS

Stebiuosi, kokie kultūringi buvo mūsų partizanai. Jaunučiai, vos pradėję ar baigę mokslą, pilni gyvenimo iliuzijų, įsimylėję, pakirsti okupanto, kuris bijojo jų dvasios. Jie paliko ne tarybinę okupacijos literatūrą, ne „patriotine“, bet jauną, laisvą ir kovingą partizaninę kūrybą.

Irena Petkutė-Neringa

Viena iš tų kovotojų buvo 21 metų jaunutė Irena Petkutė, slapyvardis Neringa arba Vilnelė (1932–1953 08 27), kuri, kad nepapultų gyva sovietams, nusišovė, ir niekas iki šios dienos nežino, kur jos palaikai, nes, kaip sakė bolševikai, „ji neužsitarnavo“ būti palaidota kapinėse. Ji ir dauguma kitų. Ji buvo ne tik partizanė, bet ir poetė bei žurnalistė. Vlodo Montvydo-Žemaičio apygardos štabe ji pradėjo redaguoti laikraštėlį „Laisvės balsas“. Tai buvo nepaprastas partizanų laikraštis su nuostabiu literatūriniu priedu „Laisvės kovų keliu“. Sunku patikėti, kad tarp bunkerių ir kasdieninių gyvenimo vargų, kasdien gresiant pavojui būti išduotai kokio nors stribo, Petkutė-Neringa sugebėjo dar ir kurti. Ir ne ji viena.

Štai vienas jos eilėraštis, pilnas gražių metaforų, parašytas, kai I. Petkutei buvo 21 metai, prieš pat jos mirtį:

Kas mes?

*Pagirdyti raudom, pasotinti kančia,
Su meile nemaria ir amžinu kerštu
Mes einam per laukus, mes einame nakčia,
Mes einame rūsčiai dejuojančiu kraštu.*

*Mes kylame iš ten, kur žemė kruvina.
Neklauskite, kas mes. Mes – laisvė ir kova!
Praeisime visur kaip aidas, kaip daina,
Palaimins ir minės – motulė Lietuva.*

*O mirštant neraudos mama anei sesuo...
Nieks kapo nesupils ir kryžiaus nestatys.
Pagalvui pasiliks sunkus laukų akmuo,
O patalu – kraujuotas gatvės grindinys.*

1953, Neringa

Bronius Krivickas – kapitonas Vilnius

Jeigu Žemaitijos partizano – poeto pavyzdžiu pasirinkau Montvydo-Žemaičio apygardą, tai Aukštaitijos poetu įvardinsiu nepaprastą poetą ir partizaną Bronių Krivicką, arba kapitoną Vilnių iš Biržų miškų. Nepasidavęs okupantams, jis žuvo vos 33 metų. Jis ir Irena Petkutė ne tik gynė nekaltus lietuvius nuo sovietų agresijos, bet ir redagavo leidinius „Aukštaičių kova“, „Laisvės kova“ ir paliko didelį poezijos rinkinį, ir jei ne rūstus likimas, kas žino, gal tikrai būtų patraukęs Mykolaičio Putino keliu, kaip teigė Kazys Bradūnas. Tokius kaip Bronius vadinti banditais galėjo tik rusai ir jų bendrininkai. Kiek tokių jaunų lietuvių inteligentų žuvo, sunku šiandien pasakyti.

Krivickas mėgo sonetus ir vertimus iš vokiečių kalbos (*Broniaus Krivicko raštai*, parengė Virginijus Gasiliūnas, Vilnius, 1999). Išvertė nemažai Goethe dainų, baladžių ir eilėraščių, parašė diplominių darbų apie J. Aisčio poeziją 1944 m. Paliko komentarų apie pasaulio įvykius ir Lietuvos tragediją. Štai vienas B. Krivicko sonetas:

*Debesys perkūnijų pritvinę.
Greitai vėtra siautėti pradės.
Jos klaiki mirties daina aidės
Žemėj ir erdvėj, ir vandenyne.*

*Mūšių dūmai, saulę užgesinę,
Gedulu padryks viršum laukų,
Kur sukritę kruvinų aukų
Hekatombos skelbs rūsčiai šių žinių:*

*Per ilgai, į nebūtį pasvirus,
Žengė žemė per bevaisius tyrus,
Kol sustojo šiam mirties take,*

*Kad už kaltę, josios padarytą,
Ir už šviesų būsimąjį rytą
Sumokėtų šia auka klaikia.*

Klasikinis sonetas, toks kaip V. Mačernio, galima būtų jį pavadinti „Ir klaiki mirties daina aidės“. Žodis „klaikus“ kartojasi ne kartą.

Diana Glemžaitė

Negaliu nepaminti mano sielai labai artimos partizanės ir nepaprasto talento poetės Dianos Glemžaitės iš Rokiškio, žuvusios, kai jai tebuvo 22 metai. Kai jos tėvus išvežė į Sibirą, Diana nuėjo su partizanais ir toliau rašė eiles, kurių negaliu kitaip pavadinti, kaip „partizanų poezija“: ne pasipriešinimo, pagrindžio ar antisovietine poezija, o „partizanų poezija“, nes partizanas – visų šių dalykų suma. Diana parašė geros poezijos, bet čia cituoju paskutiniąsias jos eilutes, parašytas prieš pat mirtį, kai ji su kitais penkiais partizanais, išduota vieno stribo, susisprogdino bunkeryje 1949 metais:

„Mes mokėsime numirti“

*O juk bus dar diena, kai pro vėliavų
plazdantį mišką
Baltas Vytis pakils ir padangėj aukštoj
suspindės!
Mūsų kraujas giedos pro gimtinės velėną
ištryškęs,
Ir ant kapo nykaus šviesios taurės lelį
žydės.*

Atrodo, beveik visos partizanų grupės troško atiduoti už Lietuvą ne tik savo gyvybę, bet ir pateisinti savo būtį, palikdami kūrybinį dokumentą istorijai išnarplioti. Tai retas Rytų Europoje reiškinys, kurį sutinkame nebent Ispanijos pilietinio karo metu ir beveik niekur kitur. Šiuo atžvilgiu Lietuvos partizanai skiriasi nuo visų kitų partizanų. Jie turėjo būti poetais, dailininkais, rašytojais, bet likimas jauniems žmonėms lėmė būti partizanais. Mums visiems turėtų būti brangus jų paliktas laisvės žodis. □

DAIVA ČEPAUSKAITĖ EILĖRAŠČIAI

* * *

*tik neverk mano meile neverki meldžiu
net jei niekur jau neisim juk niekur*

DONALDAS KAJOKAS

sąvartynus jau sniegas sutvarkė
balto krūmo papėdėj guliu
tik neverk mano meile neverki
palikta ties erškėčio spygliu

tik neverk mano meile neverki
pučia vėjas į kaulų ertmes
tai ne mus šiąnakt laidoja argi
šioj palaukėje mirėm ne mes

jokio kelio ir darosi aišku
mums jau niekas daugiau nepamos
krenta snaigė ir delną sutraiško
mano meile iš tos vienumos

iš tų spindinčių spengiančių spiečių
kur žvaigždė taip nuogai nuostabi
pilnas laukas raudonų aviečių
gal tik sniegenų sniego glėby

gal vien kraujo kristalų smulkučių
įkandimų vasario angies
ir elgiuosi aš taip tartum būčiau
mano meile lyg būtum elgies

daužo širdį lyg atlapą velkę
tiek liūdnumo šitam dundesį
ir sniegu – dievo seilėmis – dvelkia
ko verki mano meile –
esi

KAIP PATEKTI Į ROJŲ

Reikia turėti drąsos
parašyti eilėraščių,
reikia turėti drąsos
nerašyti eilėraščių,
reikia sakyti labas
ir sudie,
reikia gerti vitaminus,
reikia gerbti visus
ir mylėti vieną,
net jei nėra už ką,
reikia tyliai kentėti
ir kantriai tylėti,
reikia tylėti, kai visi kalba,
ir kalbėti, kai visi tyli,
reikia išnešti šiukšles,
palaistyti gėles,
sumokėti už dujas ir vandenį,
už klaidas ir sėkmę,
reikia atiduoti širdį
už akį ir akį
už dantį,
reikia nereikalauti nieko,
kai norisi visko,
ir reikalauti visko,
kai nieko nesisinori,
reikia laiku užmigti
ir laiku nubusti,
surasti du kairiuosius batus,
nes kiti abu dešinieji,
reikia laukti ne tam,

kad grįžtų, ir grįžti
ne todėl, kad laukia,
reikia žiūrėti į dangų,
nes jis į tave niekada
nežiūrės,
reikia numirti, nes reikia,
netgi tada, kai nesi
to vertas,
reikia parašyti eilėraščių
iš baimės,
tarp „taip“ ir „ne“,
iš „kodėl“,
su „kam“,
už „ačiū“
netgi tada,
kai nėra už ką

KAI BAIGIAS METAI

VI.

toj bevardėj planetoj,
kur niekas neskubina miego,
kur alus kaip ir pažadas
šventėmis lieka pigus,
kur karščiuoja vaikai
ant balčiausio pasaulyje sniego
strazdanotais veidais,
ir, atrodo, po kojom dangus

debesų kauburiai
dunkso, varnų giliai išstupėti,
eina prisuktos širdys
ir jau niekada nesustos,
laiko pilnos kišenės,
bet, rodos, galiu nesuspėti
įsikibti į snaigę,
kad krisčiau ant tavo kaktos

toj bevardėj planetoj,
kur leista kalbėti tik sykį,
aš tyliu ir tyliu,
ant liežuvio raidelė tirpi,
apsimeski, kad kalbant
girdi, ir, prašau, išklausyki,
mano žodžiai išplaukia
į viršų pilvais paupy

apsimeski, kad kalbant
girdi, ir neverski kartoti,
šlitinėja po dangų
žvaigždė, vieniša ir girta,
toj bevardėj planetoj,
kur viską gali suklastoti,
tik balčiausia tyla
vieno vaiko ant sniego verta

RAGANA

Tavo mylimoji yra ragana.
Ji sėdi po raudona musmire
ir žiūri į vieną tašką.
Ji įsiplovė pirštą,
kad tau skaudėtų,
apsibintavo galvą,
norėdama nubausti tave,

Romualdo Rakausko nuotr.

ji nėra fotogeniška,
kad nuotraukose tu
atrodytum gražiau,
ji tyli ir neatsako į klausimus,
nes yra labai užsiėmusi –
ji myli,
ji renka viską, ką randa gatvėje,
nes galvoja, kad tai tu pametei,
ir nuolatos ką nors pameta,
kad tu surastum,
ji skolinasi viską iš visų,
nes nori grąžinti tau,
ji viską pamiršta,
nes nori, kad tu prisimintum,
ji painioja tavo vardą su kitų,
nes nori, kad dar kartą
pakartotum savąjį,
ji numezgė tau megztinį
su šešiom rankovėm,
kad stipriau apkabintum,
naktimis ji miega,
kad į ją žiūrėtum,
ji yra arti,
nes yra trumparegė,
o kai išeina į tolą,
visada pasiklysta,
tada atsisėda po raudona
musmire ir laukia, kol surasi,
taip ryškiai ir kantriai laukia,
o skruzdėlė keliauja
nuo pado iki smilkinio
ir atgal jau kokį šeštą
kartą.

AITVARAS

Ta moteris, išbalus ties vyšnia,
atspindi žiedo pilnatį. Žiūrėki,
kauliuką drėgną gniauždama delne,
ji krūpteli ir nukrenda į priekį.

Be garso. Atsidūsta tik už ją
giliai užklotas būsimasis vaisius,
miegojęs to kauliuko gelmėje
ir prisiminęs, kad į žemę leisis.

Ji nuskrenda. Ta moteris. Toli.
Tik siūlo galas tavo saujoj draikos.
Gali paleisti. Ir laikyt gali.
Tik moteris. Tik aitvaras. Tik laikas.

Akimirka, išbalus ties vyšnia.
Klausyki. Ji tau lenkiasi į ausį.
Be garso. Klausia – ar laikai mane?
Mielasis, ar aš tau toli matausi?

TŪKSTANTMEČIO ŽIEDAI

Apie gražias pilietines iniciatyvas

PERPETUA DUMŠIENĖ

Lietuvos vardo tūkstantmečio metais žmonės džiaugėsi ne vien profesionalios kultūros renginiais, žmonės ir patys norėjo dalyvauti, kurti, švęsti, todėl ir atsirado daug gražių pilietinių kultūrinių iniciatyvų. Būtent tokie yra tikrais pilietiniais judėjimais tapę „Tūkstantmečio žiedas“, ir „Takelis Lietuvai“ – daugybės žmonių kūrybiškumą skatinę, pilietiškumo jausmus ugde sambūriai.

Visgi, prieš pradėdama rašyti apie šiuos neregėtai daug žmonių uždegusius sumanymus, noriu mūsų skaitytojams priminti, kad Lietuvoje šiemet nemažai kalbėta apie visuomenės kūrybiškumo ugdymą.

2009 metų lapkričio mėnesį teko dalyvauti renginyje *Forumas kūrybingai visuomenei: kultūros, švietimo ir verslo jungtys*. Forumo tikslas buvo skatinti visos visuomenės kūrybiškumą. Kūrybingumas šiame forume buvo siejamas ne su kūrybiniu vienišo romantiško herojaus protrūkiu, o su sąveikavimu, bendradarbiavimo procesais, grupiniu mąstymu, socialiniais ir komunikaciniais gebėjimais. Šiuo atveju kūrybingumas suprantamas kaip žmonių (visuomenės grupių) atvirumas, gebėjimas prisitaikyti prie kintančios aplinkos, lankstumas, vaizduotė. Norėdami aktualizuoti šiuos klausimus, *Forumą kūrybingai visuomenei* surengė LR Prezidento kanceliarija, LR Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetas ir Tarptautinių kultūros programų centras.

Taigi *Forumo* dalyviams gal pirmą kartą Lietuvoje buvo pasakyta, kad kūrybos statusas negali būti pritaikytas tik kūrybinėms institucijoms ir organizacijoms priklausantiems, kūrybiška turėtų tapti visa visuomenė. Labai svarbu, kad įgimtas žmogaus kūrybiškumas būtų pastebimas ir vystomas mokymosi ir darbo aplinkoje.

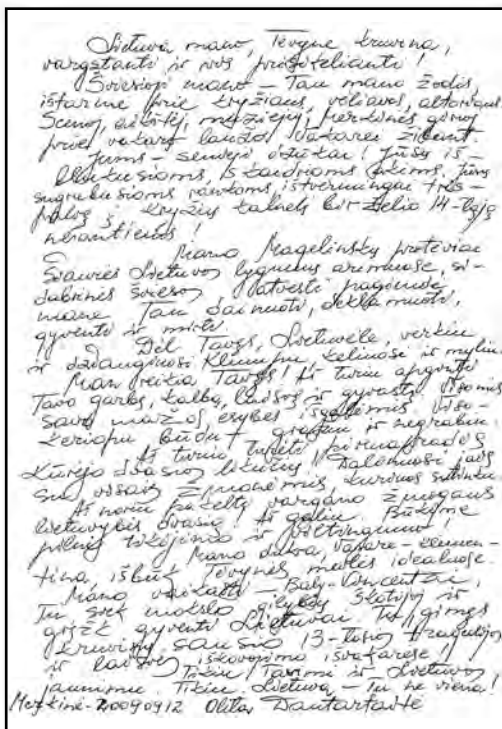
Bet grįžkime nuo pamąstymų prie mūsų tems.

O viskas prasidėjo taip... Kasmetiniame kalė-

diniame Žurnalistų sąjungos vakarėlyje Kaune buvo svečių, kurie sveikino žurnalistus ir pasakojo jiems apie reikšmingiausius savo praėjusių metų darbus – pilietines iniciatyvas, skirtas Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečiui. Viena jų buvo gydytoja Aurelija Davydavičienė, akcijos TŪKSTANTMEČIO ŽIEDAS koordinatore. Ji pakvietė žurnalistus į spaudos konferenciją, kurioje pasakojama apie pilietinę iniciatyvą „Tūkstantmečio žiedas. Vilties ir meilės laiškai Lietuvai“. Tai ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje gyvenančių lietuvių rašyti laiškus, sveikinimai, eilės, piešiniai, kuriuose išreikšti lūkesčiai, palinkėjimai, nuoširdžios mintys bei originalios idėjos.

Spaudos konferencija vyko Maironio muziejuje Kaune, Naujųjų metų išvakarėse. Prisistatė visi pilietinės akcijos iniciatoriai – Viešoji įstaiga Sveikatos centras „Amžinoji sandora“, Vaikų ir jaunimo LPF (labdaros ir paramos fondas), Viešoji įstaiga „Išėjimo idėjų centras“. Į svečius atvyko ir Žolinčių akademijos prezidentė Danutė Kunčienė, kuri labai emociškai, nuostabiai gražia žodžiais kalbėjo mums apie laimingos vasaros vaizdus, kai buvo audžiamas Lietuvos garbei Žolynų takelis.

O dabar belieka skaitytojams tik nuosekliai papasakoti apie šias naujųjų laikų liaudies kūrybos apraiškas.

Aktorės Olitos Dautartaitės laiškas

Tūkstantmečio žiedas

„Tūkstantmečio žiedas“ – tai pozityvios minties ir veiksmų skatinimo akcija, per jubiliejinis metus tapusi žinoma ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje. Idėjos autorė – sporto medicinos gydytoja bei sveikatos centro ir klubo „Amžinoji sandora“ vadovė Aurelija Davydavičienė.

Akcijos idėja gimė beveik prieš metus. Savo planu ir mintimis gydytoja pasidalijo klube. Ir sugalvojo: šiemet – Lietuvos paminėjimo tūkstantmečio metai, ir būtų gerai šią datą įamžinti taip, kad ir oficialiems minėjimo renginiams praėjus liktų prisiminimas. Kokia forma? Gal laiškai?! Jei žmonės rašytų savo palinkėjimus Lietuvai, juos tikrai būtų verta išsaugoti – bibliotekose, muziejuose.

Mažojo autoriaus laiškas su piešiniu

Buvo nuspręsta: tai bus ne tik laiškai, bet ir pozityvios minties memorandumas. Asmeniškai ir per www.tukstantmecioziedas.lt žmonės raginami siųsti elektroninius ir ranka rašytus laiškus, vaikai – piešti. Idėjai pritarė ir Lietuvos gydytojų sąjunga bei jos Profesinio tobulinimo skyrius, palaike įvairių profesijų žmonės. Daug talkino Rašytojų sąjungos Kauno skyrius. Kad mintys ir viltys sklandžiau pildytųsi, gydytoja Aurelija kreipėsi į arkivyskupą metropolitą Sigitą Tamkevičių. Jo Eminencija sutiko būti akcijos globėju ir palaimino pirmąjį laiškų albumą. Kauno meras Andrius Kupčinskas bei Maironio literatūros muziejaus direktorė Aldona Ruseckaitė taip pat pritarė ir tapo akcijos globėjais, padėjo ir Druskininkų savivaldybė.

Buvo surašyti ir paskelbti akcijos tikslai:

- Suvienyti Lietuvos geros valios žmones, kad jie savo tikėjimu, viltimi ir meile uždegtų bei padrasintų šalia esančiųjų širdis.
 - Priminti dvasinių vertybių ir idealų svarbą žmogaus ir visuomenės gyvenimui.
 - Įrodyti sau ir pasauliui, kad ne tik Žalgirio mūšyje, Baltijos kelyje ar Sausio 13-osios įvykiuose, bet ir kasdieniniame gyvenime galime būti vieningi ir stiprūs.
 - Gautus laiškus bei kūrinius išleisti atskira knyga.
 - Suburti žmones maldai už Lietuvą.
- Ir speciali laiškų rašymo akcijos malda: ją sukurė kunigas Artūras Kazlauskas.

MALDA UŽ TĖVYNĘ LIETUVĄ

Garbė Tau, Dieve, mūsų Tėve, vilties ir gyvenimo šaltini!

Savo Dvasios jėga padaryk mus tikra laisvų žmonių šeima.

Apšviesk ir palaimink mūsų Tėvynę, kad ji įsišaknytų Evangelijoje

ir subrandintų gausų derlių Tavo šlovei bei žmonių gerovei.

Suteik mums išminties, kantrybės ir džiugaus dosnumo.

Meldžiamė, visiškai pasitikėdami Kristumi, Tavo Sūnumi, mūsų Gelbėtoju.

Jis gyvena ir viešpatauja per amžius. Amen.

Patarimai, kaip rašyti laiškus:

Laiškus ar kitas kūrybines dovanas gali sukurti kolektyvas, šeima, bičiulių ratas arba vienas autorius.

Prašome kurti laiškus, palinkėjimus, eiles, piešinius, išreiškiant savo lūkesčius, svajones, gražias mintis bei jausmus savai Gimtinei, artimiesiems ir būsimosioms kartoms.

Tikime, kad toks užmojis praskaidrins mūsų nuotaikas, atvers mūsų sielose tylaus gėrio, orumo, pasididžiavimo savo Tėvyne šviesiausią erdvę.

Nukelta į 8 psl.

Sėdi iš kairės: projekto sumanytoja ir koordinatore Aurelija Davydavičienė, toliau – iniciatyvinės grupės nariai Irmantė Žilinskienė, Angelė Fabricaitė. Stovi iš kairės: Alfonsas Vitkauskas, Andrius Jankauskas, Eugenijus Kupriščenka.

Valentinos Paukštelienės nuotr.

„Į teatrą atvedė troškimas gyventi prasmingą gyvenimą“

Pokalbis su režisieriumi, aktoriumi, dramaturgu, prof. Kęstučiu Naku

KARILĖ VAITKUTĖ

Teatro režisierius, aktorius, dramaturgas, profesorius Kęstutis Nakas šiuo metu teatrinio meno paslapčių moko studentus Roosevelt University Čikagoje. Kęstutis gimė 1953 metais Detroite. Kai buvo ketverių, šeima išvažiavo gyventi į Arizoną, o vėliau, kai Kęstutis buvo dvylikos, vėl grįžo į Detroito apylinkes. Būsimasis aktorius su tėvais ir vyresniuoju broliu Algirdu bei jaunesne seserimi Rūta Pontiac mieste Michigan valstijoje gyveno iki 1975-ųjų. Tais metais baigė koledžą ir išvažiavo studijuoti toliau į New York miestą.

– Koks buvo Jūsų kelias į profesiją?

– Aktorystės mokiausi New York University (NYU). 1979 metais įgijau Dailių menų magistro laipsnį aktoriaus meistriškumo specialybėje. Visą devintą dešimtmetį pradirbau aktoriumi. Vėliau pats pradėjau rašyti pjeses, jas režisuoti ir jose vaidinti. Tuo laiku buvau tapęs neatsiejama New York teatrinio gyvenimo dalimi. Mano „namais“ New Yorke buvo tapęs Piramidės klubas (Pyramid Club). Šiame legendiniame East Village rajono naktiniame klube buvo rodomi eksperimentinio teatro spektakliai. Būtent čia tapau menininku.

Po kurio laiko mane ėmė kvieisti dėstyti įvairiose teatrinėse mokyklose, tarp jų ir NYU Eksperimentiniame teatre Kvadratinio teatro mokykloje (NYU's Experimental Theatre Wing and Circle in the Square Theatre School).

1990-aisias pradėjau dėstytojauti University of New Mexico. Po šešerių metų įgijau teisę dirbti nuolatinį dėstytoją. Tapau asocijuotu profesoriumi.

2000 metais man pasiūlė darbą Roosevelt University. Šio universiteto teatro fakultete iki šiol mokau magistrantūros studentus.

– Gal atsimenate, kada ir kodėl nusprendėte tapti aktoriumi ir režisieriumi?

– Vaikystėje mokykloje dažnai būdavau „klasės klounu“. Galbūt todėl, kad man reikėjo dėmesio. Kita vertus, daug dalykų aplinkoje man kėlė juoką, tiesiog atrodė juokingi. Kai buvau devintoje klasėje, mūsų mokykloje buvo statomas vaidinimas „Romeo ir Džiuljeta“. Aš vaidinau Friar Lawrence personažą. Nors tada buvau tik mažas, jokio pasitikėjimo savimi neturintis vaikas, supratau, kad vaidinti man labai patinka. Be to, mama, brolis, kiti žmonės sakė, kad man tai gerai išeina. Įs-tojęs į koledžą pradėjau studijuoti kiną, nes norėjau tapti kino režisieriumi. Tačiau po kurio laiko pastebėjau, kad visų mano filmų pagrindinis herojus kažkodėl būdavau aš pats. Tuomet supratau, kad iš tikrųjų noriu tik vaidinti. Nusprendžiau, kad nebesimokysiu nei scenarijų rašymo, nei režisūros. Tik vėliau šios disciplinos sugrįžo į mano gyvenimą ir labai praverė, kai pradėjau kurti savo paties teatrą.

– Ką Jums pačiam suteikia teatro disciplinų dėstyimas?

– Į šią profesiją mane atvedė meilė ir troškimas gyventi prasmingą gyvenimą. Kai dar studijavau pats, mano mokytojai man buvo didelis įkvėpimas. Supratau, kad ir auditorijos aplinkoje galima dirbti be galo kūrybingai. O kai man buvo pasiūlyta dirbti dėstytoju, pasiūlymą priėmiau,

Kęstutis Nakas

Joanna Eldredge Morrissey nuotr.

nes dėstyimas buvo būdas užsidirbti pinigų tam, kad galėčiau kurti. Pradėjęs dirbti netrukus supratau, kad būsimųjų aktorių mokymas gali būti toks pats kūrybingas procesas kaip vaidinimas, rašymas ar režisavimas. Ir net geriau, nes tas darbas buvo APMOKAMAS. Man nereikėjo, kaip daugiui dirbančių aktorių, jausti jokių nepriteklių. Sakoma, kad iš tikrųjų kokią nors dalyką imi išmanyti gerai tik tada, kai turi to dalyko išmokyti kitus. Todėl dėstytojo darbas davė man galimybę tapti geresniu savo amato žinovu.

– Kas labiausiai džiugina teatre?

– Mane labiausiai džiugina gyvas, kūrybingas ryšys tarp aktoriaus ir žiūrovo. Pastaraisiais metais dirbu teatrėlyje, kuris niekur nesireklamuoja. Jis vadinasi „Followspot“. Čia spektaklį galima pažiūrėti nemokamai. Žiūrovų būna mažai, bet tai – pasišventę žiūrovai. Kartais atmosfera spektaklių metu būna tikrai įelektrinta. Vaidinimo pažiūrėti ateiti gali visi, kas nori. Paprastai vaidiname pirmąjį mėnesio penktadienį, 8 valandą vakaro. Teatro adresas: 11 W. Illinois (netoli State gatvės). Reikia paskambinti skambučiu, prie kurio užrašyta „Followspot“ ir liftu pakilti į ketvirtą aukštą. Sausio mėnesį vaidinimo nebus, bet kitais mėnesiais vėl vaidinsime. Be to, šiuo metu keliauju su savo vieno aktoriaus spektakliu „Prisiminimai apie Pontiaką“ (Remembrance of Things Pontiac). Vaidinu įvairiuose teatruose Niujorke, Ann Arbore, Čikagoje. Tai spektaklis apie žmogaus subrendimą rokenrolo kultūros aplinkoje Vidurio Amerikoje aštuntajame dešimtmetyje. Man be galo smagu kartu su mano kartos žiūrovais iš naujo išgyventi kai kuriuos kraštutinumus, kuriuos patyrėme, o taip pat to laiko dvasia pasidalinti su jaunesniais žiūrovais. Čikagoje šis spektaklis bus rodomas sausio 28 d. ir vasario 4 d. ir 11 d. „Prop Theatre“ (3502 North Elston Avenue, Chicago, IL 60618-5618; tel. 773-539-7838), Irving Park rajone.

– Kaip, laikui bėgant, pasikeitė teatrinų disciplinų studentai ir mokymasis? Kas dabar daroma kitaip, nei prieš dvidešimt metų?

– Kadaise ekonominė šalies padėtis leido net nelabai pasiturintiems jauniems menininkams gyventi tokiuose menų centruose kaip Manhattanas, ten studijuoti ir tikėtis vieną dieną tapti garsiais. Šiandien paprastai tik turtingųjų ir privilegijuotųjų atžalos mokosi geriausiose aktorinėse mokyklose. Dėl šios priežasties šiandieniniai

studentai yra mažiau įvairūs, tarp jų mažiau įvairių mažumų atstovų ir socialinė perspektyva yra kur kas siauresnė. To pasekmė – menininkų santykiai tampa kur kas labiau nuspėjami. Žinoma, tai nereiškia, kad nebesimoko talentingas jaunimas. Yra daug gabių, gerai pasiruošusių ir mokslo ištroškusių studentų. Studentai paprastai yra drąsesni ir labiau linkę eksperimentuoti, nei žinomi, jau pripažinti menininkai. Taip buvo ir prieš dvidešimt metų, taip yra ir dabar.

Vienas svarbus dalykas, kurį tiek geri šiandieniniai dėstytojai, tiek praeities meistrai darė taip pat, yra sugebėjimas auditorijoje sukurti tokią atmosferą, kurioje nuolat jaučiamas dramatinis potencialas, kur kiekvienas žodis, judesys ar veiksmas suvokiamas ir priimamas kaip giliai prasmingas, svarbus ir nepaprastai reikšmingas. Kai kurie senieji „didieji“ mokytojai, nors ir būdami visiškai nuoširdūs, savo žodžiu galėdavo studentą labai įžeisti, galėdavo būti labai dogmatiškais ar diktatoriškais. Kai kuriems studentams tokie mokytojai atnešdavo naudos, o kai kuriems – tik žalos. Man asmeniškai nebuvo labai svarbu, ar dėstytojas ant manęs šaukia, jei jausdavau, kad po šiurkščiais žodžiais slypėdavo tikras susirūpinimas mano sėkme, o galutinis tikslas būdavo mano, kaip menininko, augimas.

Man regis, kad praėjus tam tikram laikui, atsigręžus tiek į praėjusį šimtmetį, tiek į pastaruosius metus, dauguma atsidavusių aktorinio meistriškumo dėstytojų suvokia tiesą, slypinčią didžiojo meistro Konstantino Stanislavskio mokymuose.

– Kuris Jūsų spektaklių buvo Jums pačiam reikšmingiausias?

– 1983 metais Piramidės klube New York pastačiau Šekspyro „Titą Androniką“. Piramidės klubas tebuvo aptriušęs kabareto teatrėlis East Village. „Titas Andronikas“ buvo mano režisūrinis debiutas. Tuo metu jau buvau nusivylęs aktoriaus karjera ir apskritai buvau bemetantis teatrą. Nusprendžiau, kad prieš susirasdamas savo pirmąjį „tikrą“ darbą su draugais dar pastatysiu „blogiausią Šekspyro pjesę“, kuri man iš tikrųjų be galo patiko. Spektaklį rodėme serijiniu formatu karštais rugpjūčio pirmadienių vakarais. Aktoriai vaidino nepaprastai gerai, publika mus puikiai priėmė, spektaklis susilaukė pasisekimo.

Nukelta į 8 psl.

Lietuvos istorijos akimirkos per kaleidoskopą

ROMUALDAS KRIAUCIŪNAS

Ona Pečiulienė, sudarytoja ir redakcinės grupės vadovė. „Šalis ta Lietuva...“ „Lietuvos rytas“ ir Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, Vilnius, 2009. Minkštais viršeliais, 704 puslapių, kaina nepažymėta.

Tai didelio formato knyga, apimanti 1000 svarbiausių šalies istorijos akimirų. Joje aprašomi žmonės, įvykiai, simboliai ir tradicijos. Knygos antraštėse Antano Baranausko, Kristijono Donelaičio, Juozo Grušo, Maironio, Martyno Mažvydo, Prano Vaičiūno eilėraščių eilutės. Knygos galiniame viršelyje skaitytojui aiškinama, kaip istorinė kelionė prasidėjo. „Plaukiame ten, kur ledynai naikino pirmuosius žmonių pėdsakus. Sekame tauriuosius elnius, traukiančius į Šiaurę. Lipdome molinius puodus ir kasame pelkynų rūdą. Užkuriame šventąją ugnį ir nukalame kalaviją jai apginti. Sutinkame šventąjį Brunoną, lemtinę 1009 m. kovo 9 dieną Lietuvos dar nepažintą, nepriimtą. Amžiną atilsį jam. Jo dėka šis vardas buvo ištartas. Ją pavadino Litua – Lietuva“.

Įdomus ir uždegantis „Lietuvos ryto“ vyriausiojo redaktoriaus Gedvydo Vainausko „Žodis skaitytojui“. Ten rašoma, kad „Lietuvos rytas“ dovanoja nepakartojamą kelionę po Lietuvą, kur kiekvienas atrandame save ir pasaulį. Knygoje minimis sugrįšime į pilialkalnius, mūsų dainų pradžią, kai virš pušynų ims kilti mūsų sostinės bokštai. Išvysime priešą deginamų pilių juodus dūmus, girdysime vienus parbėgusius mūsų brolių žirgus. „Švenčiame Lietuvos tūkstantmetį. Mūsų pačių žemaižiūriškumo neišnaudotų ir priešų atimtų galimybių tūkstantmetį“... Išleista knyga – tai mūsų širdies dalelė, kurios plakimas vienija mus visus, gyvenusius anksčiau ir gyvenančius dabar. Šią knygą pavadinau Lietuvos istorinių įvykių kaleidoskopu. Kaleidoskopas – tai vamzdelio pavidalo optinis prietaisas, viduje sudarytas iš trijų veidrodžių ir įvairiaspalvių stikliukų ar akmenukų, kurie sudaro įvairius derinius ir, sukant vamzdelį, greitai keičiasi. Tai gana tikslus šios knygos aptarimas. Kaip ir kaleidoskopas, knyga yra gausiai iliustruota įdomiomis, kartais spalvotomis nuotraukomis. Kiekvienas knygos puslapis turi savo temą, mažai kuo susijusią su kitais puslapiais. Iš pradžių mane erzino faktas, kad niekur nebuvo aptarti knygos sudarytojai, jų ryšiai su leidėjais. Pačioje knygoje, apimančioje daugiau nei 700 puslapių, nėra jokio knygos turinio. Aišku, turinio neturi nei kaleidoskopas. Jei galvojama, kad knyga yra mokslinė, su nuorodomis, cituojamais dokumentais bei šaltiniais, tai tektų nusivilti. Tačiau, jeigu manoma, kad knyga yra „Lietuvos ryto“ priedas skaitytojams, pripratusiems prie žurnalistinio stiliaus ir pristatymo būdo, tai ta pati knyga tampa brangia dovana.

Apsiraminus ir palikus nuošalyje mokslinei knygai prideramus lūkesčius, reikia išsiskaityti, išsiklausyti, išsižiūrėti, tiesiog įsijausti į aprašomas bei rodomas istorines akimiras. Nieko nežinančioms apie Lietuvos istoriją tai būtų sunkoka. Knyga sudaryta iš 1000 numeruotų istorijos akimirų.

Pati pirmoji akimirka, nors be numerio, pavadinta „Ant pasaulio drobės – gintaro lašas“. Toliau, nr. 2, pateikiama Lietuvos vardo kilmė. Aprašoma vėliava, herbas, himnas, lietuvių kalba ir t.t. Sutinkame Perkūną, senąsias laidotuvių apeigas, misionierių Brunoną. Netrukus knygoje pasirodo Mindaugas bei Didžioji kunigaikštystė. Pristatomas Pilėnų pilies ir Margirio likimas, santykiai, ryšiai ir kariai su kaimynais. Paminimi svetimtaučiai – totoriai, lenkai, žydai, vokiečiai ir kitos tautinės mažumos. Daug istorinių akimirų, sietinų su Bažnyčia bei liuteronais. Minimi dvarai, miestai, Oršos mūšis, vadinamas antruoju Žalgiriu. Pastarasis, įvykęs 1512 m., buvo didžiausia Lietuvos pergalė prieš Rusijos kariuomenę, bet man iki šiol negirdėtas.

Trumpai, bet įdomiai aprašytos smuklės, barzdaskučiai, pirtys, liaudies medicina, vaistinės, kumečiai, baudžiava. Sužinome apie kaimų bei sodybų tipus, pasėlius, gyvulius, bites ir bičiulystę. Sužinome, kad Vilniaus universiteto bibliotekos, jėzuitų įkurtos 1570 m., bendras bibliotekos lentynų ilgis yra 166 kilometrai! Sukime šią istorinę kaleidoskopą toliau. Prieš akis atsiveria didikai, kultūra, architektūra. Jų šešėlyje randame įdomų aprašymą apie elgetas. 1636 m. Vilniuje buvo įkurta Elgetų brolija. Tais laikais elgetos buvo skirstomi į tikruosius ir apsimetėlius. Tikrieji elgetos turėjo specialų dokumentą su parapijos kunigo leidimu elgetauti.

Prideramai paminėtos partizanų pastangos ir kovos su okupantu, trėmimai, pogrindis, suformavęs sąlygas Atgimimo sąjūdžiui. Visos akimirkos yra tikrai įdomios. Dar įdomiau darėsi skaitant apie įvykius, vykusius mano paties gyvenimo metu. Buvo įdomu pažiūrėti, kaip jie aptariami ir

iš to daryti išvadas apie visos knygos patikimumą. Aprašomas Žemės reformos šauklys Mykolas Krupavičius. Pažymėta, kad jis mirė 1957 m. gruodžio 4 d. Čikagoje. Po penkerių metų tas pats prelatas Krupavičius dalyvavo mano vestuvėse toje pačioje Čikagoje! Taigi, niekur netikrindamas radau tikrą klaidą. Kita pastebėta klaidelė – „Dievo paukštukai“, taip vadinami dipukai. Poeto Pulgio Andriūšo nukaltas terminas buvo „Dievo paukšteliai“, o ne „Dievo paukštukai“. Tai maža, bet tikra klaidelė. Toliau rašoma, kad 1947 m. dipukams buvo leista išvykti į JAV, Australiją, Kanadą ir t.t. Iš tikrųjų, pagal DP įstatymą dipukai į JAV pradėjo vykti 1949 m. Kam tokie subtilumai gali būti įdomūs? Istorikams?

Nemažai vietos skirta iše-

Vilniaus Katedra apie 1900 m.

Stanislavo Filiberto Fleury nuotr.

vijos lietuvių gyvenimui. Aprašoma Lietuvių charta, parapijos, lituanistinės mokyklos, „Draugas“, „Margutis“, Čikagos lietuvių opera, Čiurlionio ansamblis, Dainų šventės, Pasaulio lietuvių sporto žaidynės, „Santara-Šviesa“, „Lietuvių enciklopedija“ ir kitų knygų leidyba, Baltų laisvės diena. Pasigesta „Dainavos“ ansamblio, Dainavos ir kitų jaunimo stovyklų. Paminėti ateitininkai ir skautai, bet atrodytų, kad jų veikla pasibaigė su Lietuvos okupacija ir atsigavo tik Lietuvai atgavus nepriklausomybę.

Jau laisvoje Lietuvoje pražydo krepšinis, Lietuva tapo matoma ir kultūriniame bei mokslo pasaulyje. Skiltyje, pavadintoje „Žvirblį ir lietuvių visur sutiksi“, aptariama emigracija ir pastangos persodinti lietuvius už Lietuvos ribų. Paskutinė – tūkstantoji – istorinė akimirka – Tūkstantmečio odiseja, „Ambersail“ burlaivio kelionė aplink pasaulį, aplankant įvairias lietuvių bendruomenes. „Karus, badą ir marą praplauksime, Rambynų kalne užkasime Napoleono Bonaparto lobį. Kryžių kalne išmeigsime tūkstančių tūkstančius kryžių už visus išėjusiuosius. O gyvuosius surinksime. Visur išsibarsčiusius savo vaikus savyje suvienyk. Surink juos it perlus savo vardui“. Tokiais žodžiais baigiamas paskutinės akimirkos aprašymas ir pati knyga.

Knygos pabaigoje pateikiamas 2007 m. Mokslo ir enciklopedijų leidybos instituto iniciatyva Lietuvos mokslų akademijos išrinktų šimto iškilniausių Lietuvos žmonių sąrašas. □

Vilniaus viešosios bibliotekos Baltoji salė. XIX a. pab.

Stanislavo Filiberto Fleury nuotr.

Dar kartą apie dainą „Aš verkiau parimus“

JŪRATĖ PETRIKAITĖ

Daina „Aš verkiau parimus“ yra pamėgta, dainuojama ir Lietuvoje, ir išeivijoje įvairių kartų žmonių. Ji įrašyta garso kasetėse ir kompaktinėse plokštelėse, patekusi į Veronikos Povilionienės ir folkloro ansamblio „Blezdinga“ bei tautiškos kapelijos „Sutaras“, vyrų vokalinio ansamblio „Bijūnai“ ir grupės „Lietuvėliai“, vokalinės jaunimo grupės „Kivi“ ir kitų kolektyvų repertuarą. Ši daina yra išspausdinta dainų rinkiniuose, išleistuose Lietuvoje (*Išplėšė man laisvę brangiausi.* V., 1990; *Dainuokim, dainuokim, dainuokim.* I ir III knygos. V., 1994; *Palinko liepa šalia kelio.* V., 1998; *Giedu dainelę.* V., 2002 ir kt.) ir užsienyje (*Lietuvos partizanų dainos.* Cicero, 1953; P. Gedvila. *Stoviu aš parimus.* Chicago, 1957; *Lėk, sakalėli.* Chicago, 1962; *Mes dainuojam.* Čikaga, 1967; *Dainuojame...* Cleveland, Ohio, 1989 ir kt.). Įtraukta ji ir į „Lietuvių liaudies dainyno“ devynioliktą tomą, skirtą Antrojo pasaulinio karo ir pokario dainoms, kurį išleido Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas (V., 2005).

Daina „Aš verkiau parimus“ kai kuriuose dainų rinkiniuose, garso kasečių ar kompaktinių plokštelių turinio aprašuose, koncertų programose nurodoma kaip lietuvių liaudies daina. O juk ši daina yra autorinė. Dainos teksto autorė – Jungtinės Amerikos Valstijose gyvenanti Vanda Stankienė-Panavaitė. Ji gimė Lietuvoje, 1944 m. emigravo į Vokietiją, iš ten – į Kanadą, o vėliau persikėlė gyventi į Jungtines Amerikos Valstijas, į Čikagą. Vanda Stankienė-Panavaitė – pramoginės muzikos dainininkė, išleidusi 4 plokšteles. Jos įdainuotos dainos transliuojamos „Margučio II“ radijo laidose.

Lietuvoje ir išeivijoje dainuojama „Aš verkiau parimus“ – tai liaudies daina tapęs Vandos Stankienės-Panavaitės eilėraštis. Jis buvo sukurtas jo autorei gyvenant Lietuvoje dar Antrojo pasaulinio karo metais. Pavadinimu „Kai sugrįši (Kariui)“ jį išspausdino 1942 m. Švenčionyse išleistas „Kalendarius 1943“, o pavadinimu „Mano ilgesys“ – laikraštis „Karys“ 1943 m. sausio 16 d. Eilėraštis buvo pradėtas dainuoti jau Antrojo pasaulinio karo metais. Vėliau pokario metais šią dainą dainavo

partizanai ir tremtiniai. Matyt, todėl kartais „Aš verkiau parimus“ yra vadinama partizanų daina. Tačiau reikia atkreipti dėmesį į tai, kad tuo metu, kai eilėraštis buvo sukurtas ir pradėtas dainuoti, lietuvių partizanų („miško brolių“) dar nebuvo.

„Aš verkiau parimus“ dainuojama menkai varijuojant tekstą. Kinta vienas kitas žodis. Tačiau bene labiausiai pastebimas pirmųjų eilėraščio žodžių „Aš verkiau parimus“ pakeitimas žodžiais „Stoviu aš parimus“. Todėl ir dainų rinkinių turiniuose, ir garso įrašų turinio aprašuose bei koncertų programose randame šią dainą įrašytą skirtingais pavadinimais. Jos melodijos autorius taip ir lieka nežinomas.

Apie šią dainą spaudoje rašyta jau ne kartą. Leidžiami Kanadoje „Tėviškės žiburiai“ (1955 m. balandžio 21 d., Nr. 16) paskelbė publikaciją „Kaip gimsta liaudies dainos“ apie šios dainos atlikimą Hamiltone ir patalpino eilėraščio tekstą. „Lietuvių dienos“ (1956 m. Nr. 4) išspausdino eilėrašį kartu su Bernardo Brazdžionio tekstu. Laikraštis „Darbininkas“ (1987 m. liepos 31 d., Nr. 28) paskelbė Pauliaus Jurkaus (parašas p. j.) publikaciją „Kas parašė visiems žinomą dainą ‘Aš verkiau parimus?’“ ir eilėraščio tekstą. Rašytojos Julijos Gylienės ir dainos teksto autorės Vandos Stankienės-Panavaitės pokalbį apie jau minėtą dainą išspausdino laikraščio „Draugas“ kultūrinis priedas (1996 m. balandžio 13 d., Nr. 73). Taip pat buvo įdėta eilėraščio teksto faksimilė iš 1943 m. „Kario“. Kosto Aleksyno publikaciją „Daina, įamžinusi savo kūrėją“ apie eilėraščio autorę Vandą Stankienę-Panavaitę paskelbė „Tautosakos darbai“ (t. XXX, V., 2005).

Todėl tenka apgailestauti, kad, esant minėtoms publikacijoms, spaudoje buvo klaidingai nurodyta dainos „Aš verkiau parimus“ teksto autorė. Taip atsitiko laikraštyje „Tremtinys“ (2009 m. lapkričio 27 d., Nr. 44) išspausdinus Mildos Ulkštinaitės žinutę „Džiugi pastaba“, skirtą 2010 m. birželio mėn. 12 d. Telšiuose įvyksiančiai buvusių politinių kalinių ir tremtinių dainų ir poezijos šven-

Vanda Stankienė-Panavaitė.

tei „Leiskit į Tėvynę“. Žinutėje rašoma, kad dainos „Stoviu aš parimus“ teksto autorė yra Julija Švabaitė-Gylienė. Taip pat dėkojama šitą žinią pranešusiai vilnietei R. Zinkevičienei bei kreipiamasi į visus Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių chorų vadovus ir prašoma, atliekant šią dainą, nurodyti teksto autorę J. Švabaitę-Gyliene, o ne V. Stankienę-Panavaitę.

Tokia informacija yra neteisinga. Įvykusi klaida turėtų būti ištaisyta. Rengiamos politinių kalinių ir tremtinių dainų ir poezijos šventės „Leiskit į Tėvynę“ repertuaro programoje ir visais kitais atvejais turėtų būti nurodyta dainos teksto autorė Vanda Stankienė-Panavaitė. □

Lietuvos muzikų rėmimo fondo surengtame šventiniame koncerte, skirtame mokslo metų pradžiai ir laisvės dienai, eilėrašį – dainą „Kai sugrįši (Kariui)“ dainuoja vokalinė jaunimo grupė „Kivi“ (vadovė Danguolė Aukšeliene), pritaria Lietuvos kariuomenės garbės sargybos orkestras (vadovas Egidijus Ališauskas). Vilnius, S. Daukanto aikštė, 2009 m. rugsėjo 1 d.

A. Žygavičiaus nuotr.

TŪKSTANTMEČIO ŽIEDAI

Atkelta iš 4 psl.

Buvo paskelbta oficiali informacija:

KVIEČIAME Į VILTIES,
MEILĖS BEI MALDOS UŽ LIETUVĄ AKCIJĄ

VšĮ Sveikatos centras „Amžinoji sandora“ Lietuvos vardo tūkstantmečio proga pradėjo akciją „TŪKSTANTMEČIO ŽIEDAS. Vilties ir meilės laišakai Lietuvai“, kurią jau remia daug kūrybinių ir profesinių draugijų, savivaldos, švietimo bei Bažnyčios institucijų ir bendrijų, iškilių mokslo ir meno žmonių.

Kviečiame visus mylinčius Lietuvą rašyti sveikinimus, eiles, laiškus, siųsti piešinius, atspindinčius ateities lūkesčius, svajones, nuoširdžias mintis ir jausmus Tėvynei.

Akcijos tikslas – suvienyti geros valios žmones, kad jie savo tikėjimu, viltimi ir meile uždegtų bei padrąsintų šalia esančių širdis. Norima dar kartą priminti dvasinių vertybių ir idealų svarbą žmogaus ir visuomenės gyvenimui, įrodyti sau ir visam pasauliui, kad ne tik Žalgirio mūšyje, Baltijos kelyje ar Sausio 13-ąją, bet ir kasdieniame gyvenime galime būti vieningi ir stiprūs.

Rašant laiškus reikėtų nurodyti savo vardą, pavardę, amžių, profesiją, telefoną, adresą, elektroninį paštą. Laiškus ar kitas kūrybines dovanas gali kurti kolektyvas, šeima, bičiuliai arba vienas autorius. Pageidautina naudoti A4 formato popierių.

Akcijos laišakai, piešiniai, sveikinimai keliaus po Lietuvą, o akcijai pasibaigus bus išleisti atskira knyga. Laiškų originalai bus saugomi kaip vertingą Lietuvos vardo tūkstantmečio šventimo atspindžiai.

Vilties ir meilės laiškus tikintieji nuolat lydės Susitarimo malda. Pridedame pasiūlymus grupėms ar pavieniams žmonėms, kurie įsipareigos kasdienei maldai.

Raginame burtis ir naujas maldos už Lietuvos dvasinį atgimimą grupes. Jos galėtų steigtis kiekvienoje parapijoje ar vyskupijoje. Norinčius melstis už Tėvynę asmeniškai ar maldos grupėse kviečiame melstis kasdien ar grupės susirinkimo metu ir apie tai pranešti elektroniniu paštu LaiskaiLietuvai@gmail.com arba adresu: Laiškai Lietuvai, Studentų g. 25, LT-50239 Kaunas. Šiais adresais siųskite ir vilties laiškus Lietuvai. Per Šiluvos atlaidus, rugsėjo 13 d., 12 val., akcijos globėjas Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius palaimins gautus laiškus, jų auto-

rius, akcijos rėmėjus ir organizatorius. Kiekvieno mėnesio pirmąjį šeštadienį Pilnų namų bendruomenės Dievo Gailestingumo koplyčioje (Varėnos r., Merkinės sen., Panaros k.) 15 val. – Šventoji vanda, 16 val. – šv. Mišios už Lietuvą. Rinksis maldos grupės bei piligrimai iš visos Lietuvos.

Akcija „Tūkstantmečio žiedas“ – laiškų rašymas vyks iki 2009 m. gruodžio 1 d. Susitarimo malda tęsiama iki 2010 m. kovo 9 d. – liturginio šv. Brunono minėjimo. Akcijos svetainė: www.tukstantmecioziedas.lt

„Tūkstantmečio žiedo“ organizatorių ir katalikai.lt informacija

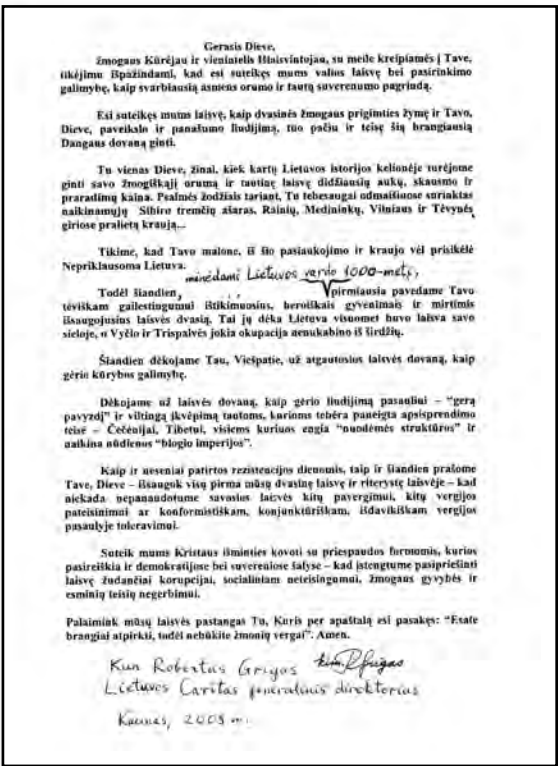
Spalio – gruodžio mėnesiais Lietuvoje vyko šventiniai renginiai, kurių metu buvo skaitomi originaliausi laišakai.

Laiškų rašymas jau baigtas, o kas toliau?

To paklausiau Aurelijos Davydavičienės. Taip pat pasiteiravau, ar galima pasiūlyti „Draugo“ redakcijai skelbti Tūkstantmečio žiedo akcijos laiškus. Gavau štai tokį atsakymą:

Gerb. Perpetua,

Ačiū už laiškutį. Laiškus galima publikuoti, nes jų tikslas – keliauti po Lietuvą ir pasaulį, ir žadinti dvasingumą ir meilę Tėvynei. Tai Autoriai žino. <...> Planuojame išleisti knygą „Vilties ir meilės laišakai Lietuvai“ (Tai bus 1000 autorių knyga!) ir dedikuoti ją Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 20-mečiui, kuris sukanka 2010-03-11 d. Bet tam reikia lėšų, kurias kol kas dar tik renkame. Gal užsienio lietuviai galėtų paremti šios knygos išleidimą ir jų, kaip rėmėjų, pavardės taip pat bus įrašytos šioje knygoje, dėkojant ir meldžiantis už juos, nes tiek akcijos laiškų palinkėjimai, tiek autoriai, tiek rėmėjai yra palydimi Malda, sukurta būtent šiai akcijai kun. ARTŪRO KAZLAUSKO <...> Besimeldžiančių šios akcijos dalyvių yra keletas tūkstančių, nes akcija turi 2 puses. Matoma pusė – laišakai, kurioje daugiau dalyvavo jaunimas ir dvasinė pusė – malda, kurioje nuoširdžiai dalyvauja vyresnio amžiaus žmonės, (nors yra ir jaunimo) ir melsis dar visus šiuos metus, kad Lietuva atsigautų ir joje suklestėtų dvasinės vertybės. Manau, kad akcija „Tūkstantmečio žiedas. Vilties ir meilės laišakai Lietuvai“ bene vienintelė akcija skirta tūkstantmečiui organizuota ne kunigų, bet palydima Malda

Kunigo Roberto Grigo laiškas

už Tėvynę Lietuvą. Dėkojame visiems dalyvavusiems (apie 100 išeivijos atstovų) ir <...> Tepadedavisiems jums Dievas.

P. S. Jei užsienio lietuviai norėtų atsiųsti savo palinkėjimus Lietuvai, iki 2010.02.01 galėtų siųsti. Dar turėtume galimybę jų linkėjimus su pavardėmis ir adresais taip pat įdėti į šią knygą, nes pagrindiniai maketavimo darbai vyks po minėtos datos.

Pagarbiai, – akcijos TŪKSTANTMEČIO ŽIEDAS koordinatore gyd. Aurelija Davydavičienė mob.: 8 620 52987 <http://www.tukstantmecioziedas.lt>

Aurelija Davydavičienė <amzinojisandora@gmail.com>

Tad gavusi leidimą, parinkau keletą laiškų – kunigo Roberto Grigo, aktorės Olitos Dautartaitės, vyresnio amžiaus žmonių ir vaikų, iš Lietuvos, ir iš kitų pasaulio šalių. Skaitykime juos, gal dabar jie mums netgi dar neatsiskleis visa savo dybė. Bet praeis vienos kartos gyvenimas, ir jie jau bus epochos liudytojai.

O kai bus išleista Tūkstančio laiškų knyga, tai būtinai informuosime „Draugo“ skaitytojus. □

Pokalbis su režisieriumi, aktoriumi, dramaturgu, prof. Kęstučiu Naku

Atkelta iš 5 psl.

Vaidinimų metu žiūrovai gyvai bendraudavo su aktoriais – reiškė savo pasitenkinimą ar nepasitenkinimą priklausomai nuo scenoje rodomo veiksmo, labai panašiai, kaip tai buvo daroma Šekspyro laikais. Man tai buvo geriausi ir labiausiai jaudinantys momentai teatre. Po to spektaklio gavau pasiūlymų dėstyti aktorinį meistriškumą studentams, statyti kitus spektaklius. Taigi, su teatru nebeturėjau atsisveikinti.

– Ne kartą lankėtės Lietuvoje, stebėjote tenykštį teatrą, aktorių mokymo procesą. Ar galite palyginti Amerikos ir Lietuvos teatrą ir studentus?

– Lietuvoje maža grupelė atrinktų studentų mokosi tam, kad gautų tikrus darbus Lietuvos teatruose. Jiems dėsto geriausi profesionalūs teatro režisieriai ir, jei studentas yra talentingas ir patikimas, jis pagrįstai gali tikėtis gauti darbą. Galbūt jis netaps turtuoliu, tačiau taps gyvybiškai svarbia tautos kultūrinio gyvenimo dalimi,

dalyvaus tautiniame dialoge. Jungtinėse Valstijose mokytis gali visi ir nors geriausios mokyklos priima talentingus ar vertus studentus, studijas baigusių jaunų aktorių yra kur kas daugiau, negu teatro, filmų ir televizijos pramonė gali pasiūlyti darbų. Tik labai maža mokslus baigusių aktorių dalis gali pragyventi dirbdami savo profesijoje.

– Vienne savo autobiografinių kūrinių esate rašęs, kad būti lietuviu Amerikoje yra sunkus darbas. Panašiai, kaip tuo pat metu būti ir daug kalbančiu, daug gestikuliojančiu italų, ir paniurusiu, depresyviu skandinavu. Kaip jums pačiam sekėsi gyventi lietuviu amerikiečio gyvenimą? Ar jutote konfliktų dėl to, kad esate lietuvis Amerikoje?

– Jaučiuosi amerikiečiu ir nejačiu dėl to jokių nepatogumų. Jaučiuosi esąs piliečiu šalies, kurią sudaro emigrantai, vienijami tam tikrų lygybės, laisvės ir asmens teisių principų. Tačiau tuo pat metu save laikau lietuviu. Mano abu tėvai lietuviai ir aš, gimęs lietuviu, jaučiuosi turįs pilną teisę į turtingą paveldą, kurį sudaro nuostabi, dvasinga kalba, pasaulėžiūra, mitologija ir nepa-

prasta istorija. Džiaugiuosi didvyriškomis mūsų tautos kovomis už tautinį išlikimą ir liūdžiu tiek dėl prievartos, kurią patyrėme mes, tiek dėl prievartos, kurią mes suteikėme kitiems. Žinau, kad esu ir tikras lietuvis, ir tikras amerikietis tuo pat metu, ir nesiekiu, kad kiti žmonės mano tapatybei pritartų ar ją kaip nors remtų.

Vaikystėje kartais jausdavaisi esąs labai dingas, o kartais visiškai prarasdavau pasitikėjimą savimi. Jausdavaisi esąs kitoks, nei visi, kažkoks ypatingas, „nepagydomai“ unikalūs, kartais geresnis, o kartais blogesnis, nei kiti. Tačiau šie jausmai jau praeityje. Kažkuriuo savo gyvenimo metu suvokiau, kad mes, lietuviai, nesame nei valdančioji rasė, nei išrinktoji tauta. Tačiau esame tiek pat unikalūs ir tiek pat gražūs, kaip bet kuris kitas žmonių miško augalas.

– Ar savo gyvenime vadovotės koku nors pasakymu ar moto?

– Niekada nepalik piniginės persirengimo kambaryje, visuomet pasiimk su savimi į sceną. □